

राज्यातील आदिवासी विकास विभागांतर्गत
चालविण्यात येणा-या शासकीय आश्रमशाळांचे
इंग्रजी व सेमी इंग्रजी माध्यमामध्ये रुपांतर करणे.

महाराष्ट्र शासन

आदिवासी विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: शाआशा-२०१९/प्र.क्र.४२/का.१३

मंत्रालय, मुंबई -४०० ०३२

दिनांक: १८ सप्टेंबर, २०१९

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र राज्यातील डोंगराळ व दुर्गम भागातील आदिवासींमध्ये शिक्षणाचा प्रसार व्हावा या हेतूने शासनाने सन १९७२-७३ पासून "आश्रमशाळा समूह" योजना सुरु केली. या योजनेंतर्गत सध्या शासनामार्फत चालविल्या जाणाऱ्या एकूण ५०२ शासकीय आश्रमशाळा असून त्यापैकी ८७ शासकीय प्राथमिक आश्रमशाळा व २९४ माध्यमिक शासकीय आश्रमशाळा सुरु आहेत. तसेच १२१ माध्यमिक आश्रमशाळा संलग्न कनिष्ठ महाविद्यालये सुरु आहेत. आदिवासी पालकांकडून आपल्या पाल्यास इंग्रजी माध्यमाच्या शाळेमध्ये पाठविण्याची मागणी वाढत आहे. नामांकीत योजनेअंतर्गत सर्व सोईसुविधांनी युक्त निवासी शाळा उपलब्ध होत नाहीत. सबब दुर्गम आदिवासी भागातील अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना त्यांच्या क्षेत्रात इंग्रजी माध्यमाच्या शाळांची सुविधा उपलब्ध करून देणेसाठी सन २०१९-२० या शैक्षणिक वर्षापासून आश्रमशाळांमध्ये इ.१ ली पासून इंग्रजी व इ. ६वी पासून सेमी इंग्रजीचे वर्ग सुरु करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती. त्याअनुषंगाने दि.२८.०८.२०१९ रोजी झालेल्या मंत्री मंडळाच्या बैठकीत सदर प्रस्तावास मान्यता देण्यात आली असून त्यानुसार खालीलप्रमाणे शासन निर्णय घेण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :-

- (१) आदिवासी विकास विभागांतर्गत सुरु असलेल्या **परिशिष्ट-१** मधील शासकीय आश्रमशाळांमध्ये इंग्रजी/सेमी इंग्रजीमध्ये रुपांतर करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.
- (२) शाळांमध्ये सन २०१९-२० पासून इ. १ली चा इंग्रजी माध्यमाचा वर्ग व इ. ६वी पासूनच्या वर्गास विज्ञान व गणित हे विषय इंग्रजी भाषेमधून शिकविण्यात येतील. त्यानंतर प्रत्येक पुढील वर्षामध्ये सदर वर्गवाढ नैसर्गिकरित्या होईल.
- (३) शासकीय आश्रमशाळेसाठी मंजूर पद संख्येच्या मर्यादेत शासकीय आश्रमशाळांचे गरजेनुसार सेमी इंग्रजी/इंग्रजी मध्ये रुपांतर करण्याचे अधिकार आयुक्त, आदिवासी विकास यांना राहतील.
- (४) रुपांतरीत करण्यात येणाऱ्या इंग्रजी माध्यमाच्या सर्व शाळांचे व्यवस्थापन महाराष्ट्र ट्रायबल पब्लिक स्कूल सोसायटी यांचेकडे सोपविण्यात येत आहे.
- (५) इंग्रजी माध्यमाच्या शाळांसाठी रिक्त पदांवर इंग्रजी माध्यमाचे शिक्षक नियमित वेतनश्रेणी किंवा मानधनावर नियुक्त करण्याचे अधिकार महाराष्ट्र ट्रायबल पब्लिक स्कूल सोसायटी यांना देण्यात येत आहेत. राज्यामध्ये ५५२ शासकीय आश्रमशाळा मंजूर असून सदर शाळांसाठी आश्रमशाळा संहितेमधील विहीत आकृतीबंधानुरूप शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी

वर्ग मंजूर आहे. सदर आश्रमशाळांपैकी काही शाळांमध्ये विद्यार्थी संख्या कमी झाल्यामुळे सुमारे ५० आश्रमशाळा बंद करण्यात आल्या असून ६९ आश्रमशाळांमधील इयत्ता १ ली ते ४ थीचे चे वर्ग व १८ आश्रमशाळांमधील इयत्ता १ ली ते ७ वी चे वर्ग समायोजित करण्यात आले आहेत. त्यामुळे एकूण १७५९ शिक्षक व शिक्षकेतर पदे अतिरिक्त ठरलेली आहेत. मात्र सदर पदे रिक्त असल्यामुळे प्रत्यक्ष कर्मचारी वर्ग अतिरिक्त ठरलेला नाही. उपलब्ध शिक्षक व मंजूर पदांमधून कर्मचारीवर्ग बदलीने किंवा मानधनावर उपलब्ध करून देण्यात येतील. तसेच शिक्षकांची रिक्त पदे मंजूर वेतनश्रेणीत किंवा मानधनावर इंग्रजी माध्यमातून शिक्षण घेतलेल्या उमेदवारांमधून भरण्यात येतील. यासाठी शिक्षक भरतीच्या जाहिरातीस राज्य व राष्ट्रीय स्तरावरील वर्तमानपत्राद्वारे व्यापक प्रसिध्दी देण्यात येईल. तसेच सदरच्या जाहिराती नामांकित डीएड, बीएड कॉलेज आणि नामवंत राष्ट्रीय/आंतरराष्ट्रीय ख्यातीप्राप्त शिक्षण संस्था, विद्यापिठे यांच्या पर्यंत पोहचविण्यात येतील. विभागाच्या व क्षेत्रीय स्तरावरील विविध वेबसाईटवर प्रसिध्दी देण्यात येईल. इंग्रजी माध्यमातून शिक्षण झालेले व प्राथ.शिक्षक पदासाठीची पात्रता व अर्हता धारण करणारे उमेदवार यांची प्राथमिक शिक्षक म्हणून गुणवत्तेनुसार निवड करण्यात येईल. शिक्षण क्षेत्रात काम करणाऱ्या नामवंत शिक्षण संस्थाबरोबर सामंजस्य करार करून गुणवत्ताधारक शिक्षक व शिक्षणतज्ञ यांच्या सेवा व मार्गदर्शन घेण्यात येईल.

(६) इंग्रजी माध्यमाचे शाळांमधील विद्यार्थ्यांना आवश्यक पाठ्यपुस्तके घेण्यात यावीत.

(७) उपलब्ध शिक्षकांमधून इंग्रजी भाषेचे उत्तम ज्ञान असलेले व इंग्रजी माध्यमाच्या शाळांवर काम करण्यास इच्छुक असलेल्या शिक्षकांचे स्थानांतरण करून त्यांची नियुक्ती या शाळांवर करण्यात यावी.

(८) सदर शाळांसाठी नियुक्त शिक्षकांना शासकीय/अशासकिय स्वयंसेवी संस्थेच्या सहाय्याने कौशल्ययोग्य प्रशिक्षण इंग्रजीसाठी देण्यात यावे.

(९) इंग्रजी माध्यमाच्या शाळांसाठी प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षकांची रिक्त पदे वरीलप्रमाणे उपलब्ध करून दिल्यानंतर उर्वरीत पदे महाराष्ट्र ट्रायबल पब्लिक स्कूल सोसायटी यांचेकडून भरण्यात येतील.

(१०) इ. १ ली मध्ये ४० विद्यार्थ्यांच्या तुकडीप्रमाणे इच्छुक विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यात यावा. व इ. ६वी मधील आश्रमशाळेत पूर्वी प्रवेशित असलेल्या विद्यार्थ्यांना गणित व विज्ञान विषय इंग्रजी भाषेमधून शिकविण्यात यावेत.

(११) पुढील वर्षापासून प्रत्येक वर्षी वर्गवाढीप्रमाणे अर्हताधारक शिक्षक उपलब्धतेची कार्यवाही सुरु राहील.

(१२) इ.१ली ते ५वी तील विद्यार्थ्यांचे वय लक्षात घेता या विद्यार्थ्यांना सकाळी उठवणे, त्यांना अंधोळ घालणे, त्यांचे कपडे धुणे, त्यांना शाळेसाठी तयार करणे इ. कामे करण्यासाठी अस्तित्वात असलेल्या पध्दतीनुसार उपलब्ध वर्ग-४ कर्मचाऱ्यांमधून किंवा पदे रिक्त असल्यास मानधनावर प्रत्येक ३० विद्यार्थ्यांमागे एक याप्रमाणे केअर टेकर म्हणून नियुक्ती करण्यात यावी.

(१३) आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक यांनी उपरोक्त बाबत आवश्यक ती कार्यवाही तात्काळ करावी. उपरोक्त खर्च शासकिय आश्रमशाळांच्या संबंधित अर्थसंकल्पिय लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा व वेळोवेळी मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा.

(१४) सदरहू शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.४७८/२०१९/व्यय-१४, दिनांक २६.०८.२०१९ अन्वये दिलेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

(१५) सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१९०९१८१६०४०६१०२४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सु. ना. शिंदे)

सहपत्र:- परिशिष्ट-१

उप सचिव ,महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव,राजभवन, मुंबई
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे अप्पर मुख्य सचिव ,मुख्यमंत्री सचिवालय,मंत्रालय, मुंबई
३. मा.मंत्री (आ.वि) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा.राज्यमंत्री (आ.वि) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
६. प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
७. प्रधान सचिव,महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय,विधानभवन मुंबई.
८. अप्पर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण व क्रिडा विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
९. सर्व मा.विधान सभा सदस्य/विधान परिषद सदस्य, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई यांचे मार्फत.
- १०.आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक
- ११.अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, ठाणे/नाशिक/अमरावती/नागपूर
- १२.सर्व विभागीय आयुक्त
- १३.सर्व जिल्हाधिकारी
- १४.सर्व प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प.
- १५.संचालक, प्राथमिक शिक्षण संचलनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १६.संचालक, माध्यमिक शिक्षण संचलनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १७.संचालक, उच्च शिक्षण संचलनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१८. सदस्य सचिव तथा राज्य प्रकल्प संचालक,महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद,जवाहर बाल भवन ,नेताजी सुभाषचंद्र मार्ग,चर्नी रोड , मुंबई-४००००४
- १९.विभागीय शिक्षण संचालक, नाशिक/पुणे/औरंगाबाद/नागपूर
- २०.संचालय, सर्व शिक्षा अभियान संचलनालय, महाराष्ट्र राज्य, चर्नीरोड, मुंबई
- २१.महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र - १ / २ मुंबई/ नागपूर

२२. महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र - १ / २ मुंबई/ नागपूर
२३. संचालक, लेखा व कोषागरे संचलनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२४. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
२५. सर्व सह सचिव/उप सचिव/अवर सचिव/कार्यासन अधिकारी, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२६. संबंधित शासकीय आश्रमशाळा. (परिशिष्ट १) प्रमाणे.
२७. निवडनस्ती (का-१३)

परिशिष्ट १

इंग्रजी माध्यम सुरु करावयाच्या आश्रमशाळेचे नांव

अ.क्र.	अपर आयुक्त	प्रकल्प	आश्रमशाळेचे नांव
१	ठाणे	पेण	शासकीय आश्रमशाळा, पिंगळस ता.कर्जत जि.रायगड
२	ठाणे	घोडेगांव	शासकीय माध्यमिक व उच्च माध्यमिक आश्रमशाळा, गोहे
३	ठाणे	घोडेगांव	शासकीय माध्यमिक व उच्च माध्यमिक आश्रमशाळा, सोनावळे
४	ठाणे	जव्हार	शासकीय आश्रमशाळा, साखरे ता.विक्रमगड जि.पालघर
५	ठाणे	शहापूर	शासकीय आश्रमशाळा, अघई ता.शहापूर जि.ठाणे
६	ठाणे	शहापूर	शासकीय आश्रमशाळा, खुटल ता.मुरबाड जि.ठाणे
७	नाशिक	धुळे	शासकीय आश्रमशाळा शेवगे, ता.साक्री जि.धुळे
८	नाशिक	धुळे	शासकीय आश्रमशाळा, सुकापुर ता.साक्री जि.धुळे
९	नाशिक	धुळे	शासकीय आश्रमशाळा, बोपखेल ता.साक्री जि.धुळे
१०	नाशिक	धुळे	शासकीय आश्रमशाळा, कोडीद ता.शिरपूर जि.धुळे
११	नाशिक	धुळे	शासकीय आश्रमशाळा, लौकी ता.शिरपूर जि.धुळे
१२	नाशिक	धुळे	शासकीय आश्रमशाळा, उमरपाटा ता.साक्री जि.धुळे
१३	नाशिक	धुळे	शासकीय आश्रमशाळा, रोहोड ता. साक्री जि.धुळे
१४	नाशिक	धुळे	शासकीय आश्रमशाळा, (कन्या) शीरसोले ता.साक्री जि.धुळे
१५	नाशिक	कळवण	शासकीय आश्रमशाळा, कनाशी
१६	नाशिक	कळवण	शासकीय आश्रमशाळा, चणकापूर
१७	नाशिक	कळवण	शासकीय आश्रमशाळा, सराड
१८	नाशिक	कळवण	शासकीय आश्रमशाळा, भीलवाड
१९	नाशिक	नंदुरबार	शासकीय आश्रमशाळा, ठाणेपाडा
२०	नाशिक	तळोदा	शासकीय आश्रमशाळा, दाब ता.धडगांव
२१	नाशिक	यावल	शासकीय आश्रमशाळा, लालमाती ता.रावेर
२२	नाशिक	राजूर	शासकीय आश्रमशाळा, पैठण
२३	नाशिक	राजूर	शासकीय आश्रमशाळा, सावरचोळ
२४	नाशिक	राजूर	शासकीय आश्रमशाळा, केळीरुम्हणवाडी
२५	नाशिक	राजूर	शासकीय आश्रमशाळा, अकलापूर
२६	नाशिक	राजूर	शासकीय आश्रमशाळा, साकुर
२७	अमरावती	धारणी	शासकीय आश्रमशाळा, खारी (कन्या)
२८	अमरावती	धारणी	शासकीय आश्रमशाळा, गुल्लरघाट
२९	अमरावती	पांढरकवडा	शासकीय आश्रमशाळा, अंतरगाव
३०	अमरावती	पांढरकवडा	शासकीय आश्रमशाळा, जांब (कन्या)
३१	अमरावती	किनवट	शासकीय आश्रमशाळा, सारखणी
३२	अमरावती	किनवट	शासकीय आश्रमशाळा, दुधड
३३	अमरावती	अकोला	शासकीय आश्रमशाळा, कोथली
३४	अमरावती	पुसद	शासकीय आश्रमशाळा, कोरटा
३५	अमरावती	पुसद	शासकीय आश्रमशाळा, पाळोदी
३६	अमरावती	कळमनुरी	शासकीय आश्रमशाळा, बोथी

अ.क्र.	अपर आयुक्त	प्रकल्प	आश्रमशाळेचे नांव
३७	अमरावती	कळमनुरी	शासकीय आश्रमशाळा, जामगव्हाण
३८	अमरावती	औरंगाबाद	शासकीय आश्रमशाळा, तिसगांव
३९	अमरावती	औरंगाबाद	शासकीय आश्रमशाळा, थेटेगव्हाण
४०	नागपूर	नागपूर	शासकीय आश्रमशाळा, बेलदा
४१	नागपूर	देवरी	शासकीय आश्रमशाळा बोरगांव
४२	नागपूर	देवरी	शासकीय आश्रमशाळा, मजीतपुर
४३	नागपूर	देवरी	शासकीय आश्रमशाळा, पुराडा
४४	नागपूर	देवरी	शासकीय आश्रमशाळा, जुमाकुडो
४५	नागपूर	देवरी	शासकीय आश्रमशाळा, बिजेपार
४६	नागपूर	चंद्रपूर	शासकीय आश्रमशाळा, बोर्डा
४७	नागपूर	चंद्रपूर	शासकीय आश्रमशाळा, मरेगांव
४८	नागपूर	चिमूर	शासकीय आश्रमशाळा, जांभुळपाट
४९	नागपूर	गडचिरोली	शासकीय आश्रमशाळा, मार्केडादेव
५०	नागपूर	गडचिरोली	शासकीय आश्रमशाळा, सोनबरी
५१	नागपूर	अहेरी	शासकीय आश्रमशाळा, ताडगांव
५२	नागपूर	भामरागड	शासकीय आश्रमशाळा, जाराबंडी